

PROJECT-BASED APPROACH TO THE LEARNING PROCESS IN PRESCHOOL EDUCATION

Sabina Rahimova

Methodologist of “Cahan” Nursery and Kindergarten

E-mail: sabinarahimova74@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0004-7567-6889>

Abstract. This article examines the application of the Project-Based Learning (PBL) model in preschool education and demonstrates how this approach contributes to the development of critical thinking, collaboration, and creativity skills in preschool children. The project-based learning approach creates conditions for the formation of self-regulation, problem solving, collaboration, interpersonal relationships, information processing, critical creative, analytical thinking, evaluation, understanding of one's own relationship with the world around them, etc. in children. The presented studies demonstrate effective learning through activities related to real life, in accordance with the interests of children. The application of this method in preschool age contributes to the development of children in many areas, but the effectiveness of the learning process undoubtedly depends on the cooperation of the participants in the educational process and a properly structured strategy. During the research, there are expectations from educators, which are also mentioned in the article. In general, this approach also includes didactic principles. As a result, the child's development in many directions is achieved while having fun and without stress. The child acquires primary life skills by understanding them.

Keywords: preschool education, early childhood, project-based learning, creativity, collaboration, active learning, information processing.

DOI: 10.30546/2709-2488.3.2025.0110

To cite this article: Rahimova S. (2025). Project-based approach to the learning process in preschool education. *Journal of Preschool and Primary Education*, Vol. 252, Issue III, pp. 75-87.

Article history: received – 24.07.2025; accepted – 08.09.2025.

CC BY 4.0. Authors expressly acknowledge the authorship rights of their works and grant the journal the first publication right under the terms of the Creative Commons Attribution License International CC-BY, which allows the published work to be freely distributed to others, provided that the original authors are cited and the work is published in this journal.

MƏKTƏBƏQƏDƏR TƏHSİLDƏ ÖYRƏNMƏ PROSESİNƏ LAYİHƏ ƏSASLI YANAŞMA

Səbinə Rəhimova

“Cahan” körpələr evi və uşaq bağçasının metodisti

E-mail: sabinarahimova74@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0004-7567-6889>

Annotasiya. Məqalədə “Layihə əsaslı öyrənmə” təlim modelinin məktəbəqədər təhsildə tətbiqi, bu yanaşmanın erkən yaş dövründə uşaqların tənqidi düşüncə, əməkdaşlıq və yaradıcılıq bacarıqlarının inkişafına təsirləri araşdırılaraq təhlil edilir. Tədqiqat həm nəzəri, həm də praktik təcrübələr əsasında layihə əsaslı öyrənmə modelinin effektivliyini qiymətləndirir. Layihə əsaslı öyrənmə metodu özünütənzimləmə, problem həlli, əməkdaşlıq, şəxsiyyətlərarası münasibətlər, informasiya emalı, tənqidi, yaradıcı, analitik düşünmə, dəyərləndirmə, ətraf aləmi dərk etmə və s. istiqamətlərdə uşaqların inkişafına şərait yaradır. Bu metodun erkən yaş dövründə tətbiqi bir çox sahədə uşağın inkişafına töhfə verir, lakin öyrənmənin effektivliyi sözsüz ki, təhsil prosesinin iştirakçılarının əməkdaşlığı və düzgün qurulmuş strategiyadan asılıdır. Tədqiqat uşaqların maraq dairəsinə uyğun, real həyatla əlaqəli fəaliyyətlər vasitəsilə effektiv öyrənməyə əsaslanır. Ümumilikdə, bu yanaşma didaktik prinsipləri özündə ehtiva edir və uşağın əylənərək, stressiz əqli, fiziki, sosial və bir çox istiqamətlərdə inkişafına əhəmiyyətli təsir göstərir.

Açar sözlər: məktəbəqədər təhsil, erkən yaş dövrü, layihə əsaslı öyrənmə, yaradıcılıq, əməkdaşlıq, fəal öyrənmə, informasiya emalı.

DOI: 10.30546/2709-2488.3.2025.0110

Məqaləyə istinad: Rəhimova S. (2025). Məktəbəqədər təhsildə öyrənmə prosesinə layihə əsaslı yanaşma. «*Məktəbəqədər və ibtidai təhsil*», № 3 (252), səh. 75-87.

Məqalə tarixçəsi: göndərilib – 24.07.2025; qəbul edilib – 08.09.2025.
CC BY 4.0. Müəlliflər açıq şəkildə öz əsərlərinin müəlliflik hüquqlarını təsdiq edir və jurnala Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) lisenziyası çərçivəsində ilk nəşr hüququnu verirlər. Bu lisenziya, əsərin bu jurnalda yayımlandığı və orijinal müəlliflərə istinad edildiyi halda, onun sərbəst şəkildə digər şəxslər tərəfindən yayılmasına icazə verir.

Giriş hissə / Introduction

Məktəbəqədər təhsil uşaqların öyrənmə bacarıqlarının, sosial davranışlarının və şəxsiyyətinin formalaşmasında ən həssas və vacib mərhələlərdən biri kimi pedaqoji-psixoloji baxımdan mühüm əhəmiyyət daşıyır. Azərbaycan Respublikasında fasiləsiz təhsil sisteminin ilk pilləsi kimi məktəbəqədər təhsil fərdin, cəmiyyətin və dövlətin maraqları nəzərə alınmaqla davamlı inkişaf etdirilən prioritet fəaliyyət sahəsidir. Məktəbəqədər yaş dövrü uşaqların təməl bilik, bacarıq və müxtəlif fəaliyyətləri mənimsədiyi ən mühüm mərhələ hesab olunur. Bu mərhələdə nitqin, riyazi və məntiqi təfəkkürün inkişafı, ətraf aləmlə tanışlıq, təsviri fəaliyyət, musiqi və fiziki inkişaf üzrə ilkin bilik və bacarıqlar formalaşır.

Tədqiqatın məqsədi bu metodun məktəbəqədər təhsildə tətbiqinin təlimin keyfiyyətinə təsir imkanlarını araşdırmaq, bilavasitə məktəbəqədər yaşlı uşaqların sevdiyi fəaliyyətlərlə onlarda ilkin həyati bacarıqların formalaşmasını reallaşdıran bu yanaşmanı nəzəri və təcrübi aspektdən öyrənməkdir. Layihə əsaslı öyrənmə uşaqları real həyat problemlərini araşdırmağa, həll yolları axtarmağa və əldə etdikləri bilikləri təcrübədə tətbiq etməyə təşviq edən konstruktiv təhsil yanaşmasıdır. Məktəbəqədər təhsil müəssisələrində təlimin təşkilində layihə əsaslı öyrənmə yanaşması ilə müxtəlif modelləri, effektiv forma və metodları təqdim edərək məktəbəqədər yaşlı uşaqların stressiz, əylənərək öyrənməsi təşkil olunur. Layihənin məqsəd və vəzifələri məktəbəqədər təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsinə, uşaqların hərtərəfli inkişafının təmin olunmasına xidmət edir. Layihə fəaliyyətinin üç növü haqqında qeydlər məqalədə öz əksini tapmışdır: tədqiqat, yaradıcı və normativ.

- Tədqiqat layihəsi suala və ya başqa bir fenomenə və onun mövcudluğunun səbəblərinə cavab tapmaq məqsədi daşıyır.
- Yaradıcı layihənin əsas məqsədi yeni məhsul yaratmaqdır.
- Normativ layihələr məktəbəqədər müəssisədə uşaqların həyatında yaranan real vəziyyətlər əsasında yeni qrup normalarının yaradılmasına və inkişafına yönəldilmişdir.

Tədqiqat aşağıda göstərilən vəzifələri özündə ehtiva edir:

- məktəbəqədər təhsildə təlimin təşkili prosesində layihə yanaşmasında qarşıya çıxan problemləri araşdırmaq;
- məktəbəqədər yaşlı uşaqların stressiz, əylənərək effektiv öyrənməsini təşkil etmək;
- müxtəlif beynəlxalq layihələrə qatılaraq uşaqların və müəssisənin dünyaya inteqrasiyasını təmin etmək;
- məktəbəqədər təhsil müəssisələrində layihə yanaşmasının mövcud vəziyyə-

tini təhlil etmək;

- valideynlərin layihədə və ümumiyyətlə, uşaqların hərtərəfli inkişafı prosesində fəaliyyətini təmin etmək;
- valideynlərlə müxtəlif istiqamətlərdə maarifləndirici tədbirlər təşkil etmək;
- məktəbəqədər təhsil müəssisələrində layihə yanaşmasına dair maarifləndirici tədbirlərlə tərbiyəçi-müəllimlərlə əməkdaşlığı genişləndirmək;
- məktəbəqədər təhsil müəssisələrində bu mövzuda yeniliklər əldə edib, uşaq-yönümlülüyü, nəticəyönümlülüyü, integrativliyi, şəxsiyyətyönümlülüyü əsas tutaraq uyğun strategiyalar tərtib etmək;
- məktəbəqədər təhsil müəssisələrində layihə tipli öyrənmənin spesifik xüsusiyyətlərini təhlil etmək, əldə olunan nəticələri, yenilikləri, qabaqcıl təcrübəni tətbiq etmək.

Bu tədqiqat məktəbəqədər təhsildə layihə əsaslı öyrənmə modelinin effektivliyini qiymətləndirmək məqsədilə konstruktiv yanaşma çərçivəsində aparılmışdır. Layihə əsaslı öyrənmənin metodoloji prinsipləri aşağıdakılardır:

1. Əməkdaşlıq əsasında tədqiqat: layihə uşaqlar, valideynlər və tərbiyəçi-müəllimlər arasında əməkdaşlıqla planlaşdırılmış, icra olunmuş və təhlil edilmişdir.
2. İntegrativ yanaşma: layihə eyni anda bir neçə inkişaf sahəsini — koqnitiv, sosial, emosional və motor bacarıqları - əhatə etmişdir.
3. Fəaliyyət əsasında tədqiqat: uşaqların gündəlik maraqlarından yaranan layihə real həyatla əlaqələndirilir (məsələn: “Tarlada süfrəyə” adlı layihə kontekstində biliklər yaradılmış və tətbiq edilmişdir).

4. Araşdırma metodlarının məqsədəuyğunluğu:

- müşahidə, məlumat axtarışı və emalı;
- valideynlərin və tərbiyəçi-müəllimlərin iştirak etdiyi fokus qrupları;
- layihə prosesinin təhlili – araşdır, planlaşdır, icra et, təhlil et, öyrən.

5. Praktiki tətbiq:

- təbiətlə fəaliyyətin əlaqələndirilməsi (məsələn: təbiətin mühafizəsi);
- akademik biliklərin real həyatla sintezi (məsələn: gəzinti zamanı təbiəti mühafizə imkanlarını dəyərləndirmək, əhəmiyyətini vurğulamaq);
- məlumat axtarışı: kitab, internet, sorğular, müşahidələr vasitəsilə məlumatın əldə olunması, informasiya təhlükəsizliyi;
- ekskursiya və ustad dərsləri (məsələn: teatra, parka ekskursiya, ebru sənəti və ya kökə bişirmə ustad dərsi);
- uşaqların öz təşəbbüsləri ilə yeni layihənin yaradılması [Əlimərdanova, L., 2022].

Məktəbəqədər təhsildə təlim prosesinə müxtəlif pedaqoji yanaşmalar mövcuddur. Yeni nəslin marağını cəlb edən, idrak fəallığı yaradan təlim prosesini

təşkil etmək tərbiyəçi-müəllimlərdən peşəkarlıq tələb edir. Buna görə də onlar özlərini daim təkmilləşdirməli və təhsilalanların zəruri bilik və həyatı bacarıqlara yiyələnməsini təmin etmək üçün təlim metodlarından uyğun olanını tətbiq etməyi bacarmalıdırlar. Eyni zamanda yeni yanaşma və metodlar üzərində tədqiqatlar aparıb, təcrübə mübadiləsində iştirak etmələri olduqca vacibdir.

Məktəbəqədər təhsildə layihə əsaslı öyrənmə (LƏÖ) yanaşması uşağın inkişafının həm psixoloji, həm də pedaqoji aspektlərini dəstəkləyən kompleks modeldir. Böyükağa Mikayillinin vurğuladığı kimi, erkən inkişaf proqramları uşağın dil, sosial-emosional, riyazi və yaradıcı bacarıqlarını formalaşdıraraq onun şəxsiyyət kimi inkişafına zəmin yaradır [Mikayilli, B., 2022]. Uşaq psixologiyası sahəsində Əmrahlı və Rzayeva isə məktəbəqədər dövrdə psixikanın inkişafını sosial münasibətlər, emosional tənzimləmə və koqnitiv proseslər ilə əlaqələndirir və bu yaş dövründə qazanılan təcrübələrin sonrakı mərhələlərin təməlini qoyduğunu bildirirlər [Əmrahlı, L., Rzayeva, N., 2010]. Beynəlxalq tədqiqatlarda Şahin, Güven və Yurdatapın layihə əsaslı yanaşmanın uşaqlarda müşahidə, hipotez qurma, təcrübə aparma və nəticə çıxarma kimi elmi proses bacarıqlarını inkişaf etdirdiyini sübut etmişdir [Şahin, F., Guven, I., Yurdapın, M., 2013]. Azərbaycan Respublikası Təhsil İnstitutunun (2024) təqdim etdiyi model isə layihə əsaslı öyrənmənin praktik tətbiq mərhələlərini – problemin müəyyənləşdirilməsi, prototip hazırlanması, əməkdaşlıq, həmyaşd və müəllim rəyləri əsasında işin təkmilləşdirilməsi üzərində qurularaq, bu yanaşmanın məktəbəqədər mərhələdə də tətbiq imkanlarını əsaslandırır. Beləliklə, layihə əsaslı öyrənmə modeli uşağın psixoloji inkişafı, sosiallaşması və elmi düşüncə bacarıqlarının formalaşması üçün mühüm vasitə kimi dəyərləndirilə bilər [Həmidova, T., 2024].

“Məktəbəqədər təhsildə öyrənmə prosesinə layihə əsaslı yanaşma” adlı tədqiqatın hazırlanmasında müvafiq mənbələrdən istifadə olunub. “Layihə əsaslı öyrənmə” təlim modeli uşağın və ya müəllimin təşəbbüsü ilə fərdi və ya bütün qrup şəklində mövzunun dərinəndən araşdırılmasıdır. Layihə uşaqların maraq səviyyəsindən asılı olaraq qısamüddətli və ya uzunmüddətli ola bilər.

Layihə yanaşması pedaqoji təcrübədə prinsipial olaraq yeni deyil, eyni zamanda sürətlə dəyişən müasir dünyaya uyğunlaşmaq imkanı verən XXI əsrin pedaqoji texnologiyası adlanır. Onun nəzəri əsasını Amerika idealist filosofu Con Dyuinin “praqmatik pedaqogika” təşkil edir. Onun nəzəriyyəsinin əsas konseptual müddəası budur: yalnız praktiki nəticələr verən doğru və dəyərlidir. D.Dyuinin nəzəriyyəsinə görə, müvəffəqiyyətli öyrənmənin şərtləri aşağıdakılardır: uşağın idrak fəaliyyəti; öyrənmə ilə uşağın həyat təcrübəsi arasında əlaqə [Maçanova, C., 2025].

Ənənəvi formada layihə əsaslı öyrənmə 3–6 yaşlı uşaqlar üçün çətin hesab olunur. Pedaqoji yanaşmalar vasitəsilə bu yaş qrupu üçün uyğunlaşdırıla bilən la-

yiə əsaslı öyrənmənin elementləri və bəzi inkişaf nəzəriyyələri aşağıdakılardır:

1. Oyun nəzəriyyəsi. Məktəbəqədər yaşlı uşaqlar oyun vasitəsilə öyrənirlər və layihə əsaslı öyrənmə oyun formatlarına inteqrasiya olunur. Məsələn, tədqiqat “layihələri” rol oyunları formatında təşkil olunur, uşaqlar müəyyən bir mövzu ilə bağlı hekayələr və süjetlər yaradırlar (məsələn, “Bitkiləri necə qoruyaq, xilaskarlar?”) [Əliyeva, Ş. və b. 2020].

2. Konstruktivizm. Bu yanaşma uşağın öyrənmə prosesində fəal iştirakını və onun ətraf mühitlə qarşılıqlı əlaqəsini vurğulayır. Müxtəlif material və texnikaların sınaqdan keçirilməsinə yönəlmiş layihələr (məsələn, sənətkarlıq sahələri və ya təbiəti kəşf etmək) konstruktivist yanaşma prinsiplərinə uyğundur və 3–6 yaşlı uşaqlar üçün əlçatan ola bilər [Mikayılova, Ü. və b. 2019].

3. Tədqiqat yanaşması Məktəbəqədər təhsilin bəzi modelləri uşaqlar üçün uyğunlaşdırılmış tədqiqat və layihələri vurğulayır, burada əsas ideya uşaqların özlərinin sual verməsi və cavab axtarmasıdır. Bu yanaşma uşaqların maraqları ətrafında öyrənməni təşkil edir ki, bu da həm qrup layihələri, həm də fərdi tədqiqatlar şəklində mümkündür.

4. Çoxsəviyyəli öyrənmə. Hər mərhələdə (uşaqların yaş və fərdi xüsusiyyətlərindən asılı olaraq) layihənin müxtəlif və mürəkkəb ola biləcəyini başa düşmək vacibdir. Məsələn, bir layihədə uşaqlar mövzunu yalnız (oyunda müşahidə zamanı) araşdırma bilər, digərində isə qrup işinin və nəticələrin təqdimatının daha mürəkkəb formalarında iştirak edə bilərlər.

Beləliklə, layihə əsaslı təlim elementləri uşaqların öyrənmə və yaradıcılıq prosesində fəal iştirakını təşviq edən oyun, konstruktivizm və sorğu-sual əsaslı təlim kimi nəzəriyyələr nəzərə alınmaqla məktəbəqədər təhsil üçün uyğunlaşdırıla bilər.

Lomonosov adına Moskva Dövlət Universitetinin müəllimləri V.A.Plotnikov, A.N.Veraks, N.E.Veraksın layihə fəaliyyətlərində məktəbəqədər yaşlı uşaqların psixoloji inkişafı istiqamətində empirik tədqiqatlarına dair məqalənin təhlili göstərir ki, məktəbəqədər yaşda layihə fəaliyyətlərindən istifadə sosial və tədqiqat bacarıqlarının, idrak, yaradıcılıq qabiliyyətlərinin və ardıcıl, səlis nitqin inkişafına müsbət təsir edir [Plotnikov, V.A., Veraksa, A.N., Veraksa, N.E., 2023]. Məqalədə layihə yanaşmasında mənfi-müsbət təsirlər təhlil olunaraq diqqət tələb edən məqamlar təqdim edilmişdir. Qeyd olunur ki, müasir psixoloji-pedaqoji icmada layihə fəaliyyəti məktəbəqədər yaşlı uşaqların tədris formalarından biri kimi geniş yayılmışdır. Təlim forması kimi layihə fəaliyyəti tərbiyəçi-müəllimləri uşaqların inkişafyönümlülük prinsipinə əməl etməyə və təlimin təşkilinə ənənəvi yanaşmadan uzaqlaşaraq müxtəlif məzmun sahələrini bir fəaliyyət çərçivəsində birləşdirməyə, yəni inteqrativliyə yönəlmişdir. Bu da uşağın hərtərəfli inkişafına şərait yaradır. Məqalədə aşağıda qeyd olunanlar layihə əsaslı təlim yanaşmasının

əsas xarakterik xüsusiyyətləri kimi təqdim edilir:

- birbaşa həlli mümkün olmayan, uşağı axtarışa vadar edən problemli vəziyyətin yaradılması;
- uşaqların şəxsi marağı və cəlb olunmasını təmin edən uşaq təşəbbüsünün dəstəklənməsi;
- işin məqsədyönlü xarakteri, yəni layihə məhsulunun sosial təqdimatı;
- uşağın həmyaşıdları və böyüklər ilə birgə fəaliyyəti [Plotnikov, V.A., Veraksa, A.N., Veraksa, N.E., 2023].

Məktəbəqədər təhsil müəssisələrində müxtəlif fəaliyyətlər həyata keçirilir. Lakin bunu məqsədli şəkildə layihə formatında həyata keçirdikdə uşaqların hərtərəfli inkişafına daha rahat nail olunur. Ən əsası, uşaqlar xoşbəxt öyrənmə prosesində öz inkişaflarının fərqində olurlar.

Problemin qoyuluşu

Müasir məktəbəqədər təhsil mühitində uşaqların yalnız bilik əldə etməsi kifayət etmir, həmin biliklərin real həyatla əlaqələndirilməsi və praktik bacarıqlara çevrilməsi əsas vəzifələrdən biri kimi qarşıya çıxır. Lakin aparılan müşahidələr göstərir ki, ənənəvi təlim üsulları uşaqların tənqidi düşünmə, əməkdaşlıq, problem həllətmə və yaradıcılıq bacarıqlarını tam şəkildə inkişaf etdirməyə imkan vermir. Bu isə uşaqların öyrənmə prosesində passiv mövqedə qalmasına, onların idrak potensialından tam istifadə olunmamasına və nəticə etibarilə formalaşdırılacaq həyati bacarıqların zəifləməsinə gətirib çıxarır.

Məktəbəqədər yaş dövründə layihə əsaslı öyrənmə metodunun tətbiqi bu problemlərin həlli baxımından xüsusi aktuallıq daşıyır. Çünki layihə yanaşması uşaqların maraq dairəsinə uyğun, real həyatla bağlı fəaliyyətləri əhatə etməklə, onların idrak, sosial və emosional inkişafını kompleks şəkildə dəstəkləyir. Elmi-nəzəri əsaslar göstərir ki, layihə əsaslı öyrənmə uşaqlarda özünütənzimləmə, əməkdaşlıq, şəxsiyyətlərarası münasibətlərin inkişafı və yaradıcı təfəkkürün formalaşmasında mühüm rol oynayır. Praktiki baxımdan isə bu yanaşma uşaqların fəal iştirakını təmin edir, həmçinin təlim prosesində stresssiz və əyləncəli mühit yaradır.

Problemin qoyuluşu ondan ibarətdir ki, mövcud pedaqoji təcrübədə layihə əsaslı öyrənmə modelinin imkanları hələ tam şəkildə reallaşdırılmır. Bunun nəticəsində təhsil prosesində innovativ metodların tətbiqində boşluqlar qalır və uşaqların potensial bacarıqlarının inkişafı tam təmin olunmur. Buna görə də layihə əsaslı öyrənmənin nəzəri-praktik əsaslarının araşdırılması, sistemli tətbiqi mexanizmlərinin işlənməsi və metodik təminatının gücləndirilməsi zəruri məsələlərdəndir.

Metodlar

Tədqiqat deskriptiv və keyfiyyət yönümlü metodlarla aparılmışdır. Nəzəri səviyyədə layihə əsaslı öyrənmənin pedaqoji və psixoloji əsaslarının araşdırılması, mövcud ədəbiyyatın və metodik göstəricilərin təhlili həyata keçirilmişdir. Bununla yanaşı, praktik mərhələdə aşağıdakı yanaşmalardan istifadə olunmuşdur:

Müşahidə – məktəbəqədər təhsil müəssisələrində uşaqların layihə fəaliyyətlərində iştirakı izlənilmiş, onların davranış və öyrənmə dinamikası qeydə alınmışdır.

Müsahibə və sorğu – tərbiyəçi-müəllimlər və valideynlərlə aparılmış müsahibələr və sorğular vasitəsilə layihə əsaslı öyrənmə barədə onların mövqeləri öyrənilmişdir.

Ekspərimental yanaşma – seçilmiş qruplarda layihə əsaslı öyrənmə fəaliyyətləri tətbiq edilmiş, əldə edilən nəticələr müqayisəli təhlil olunmuşdur.

Keyfiyyət və qismən kəmiyyət analizi – müşahidə və sorğu nəticələrinin statistik və məzmun təhlili əsasında ümumiləşdirilməsi aparılmışdır.

Metodların belə kombinasiyası layihə əsaslı öyrənmənin həm nəzəri, həm də praktik baxımdan məktəbəqədər təhsildə tətbiq imkanlarını qiymətləndirməyə və bu yanaşmanın effektivliyini əsaslandırmağa imkan vermişdir.

Əsas hissə / Main part

Layihə əsaslı öyrənmə prosesində fəaliyyətlər müxtəlif yanaşmaların və öyrənmə formalarının üstünlüklərini özündə birləşdirir. Bu da öyrənməni məktəbəqədər yaşlı uşaqlar üçün cəlbedici və təbii prosesə çevirir. Uşaq inkişafına layihə yanaşmasını inkişaf psixologiyası baxımından təhlil edək. Tədqiqatın nəticələrinə əsasən, layihə əsaslı öyrənmə yanaşmasının fərdin hərtərəfli inkişafı üçün əhəmiyyətinin bir çox istiqamətlərdə müşahidə olunduğu görünür:

- Fəal öyrənmə mühiti: uşaqlar öz ideyalarını ifadə edir, suallar verir və cavab axtarırlar.
- Əməkdaşlıq və sosial bacarıqlar: uşaqlarda komanda ilə iş, paylaşma və kommunikasiya (ünsiyyət) bacarıqları formalaşır.
- Yaradıcılıq və tənqidi düşüncə: uşaqlar problemləri araşdırır, fərqli həll yolları düşünür və qərar verirlər. Müstəqil öyrənməyə təşviq etmə: uşaqlar öz maraqlarına uyğun mövzular seçərək öyrənmə prosesində daha fəal iştirak edirlər.
- Valideynlərlə birgə iş: valideynlərlə əməkdaşlıq həm uşaqlar, həm də müəssisə üçün (valideyn – uşaq, uşaq – məktəbəqədər müəssisə, uşaq – uşaq və s. münasibətlərdə) müsbət nəticə verir.
- Koqnitiv inkişaf: uşaqlarda təhlil etmək, əlaqələndirmək və nəticə çıxarma

bacarığı formalaşır.

- Dil bacarıqları: layihə təqdimatları və müzakirələr zamanı ifadə etmə və dinləmə bacarıqları artır.
- Motor bacarıqlar: simit bişirmə, maket hazırlamaq, rəsmlər çəkmək və fiziki fəaliyyətlər incə və kobud motor bacarıqlarını inkişaf etdirir.
- Emosional inkişaf: uğur qazanmaq, özünə güvən və məsuliyyət hissi formalaşır.

Məktəbəqədər təhsildə uğurlu nəticələr əldə etmək üçün təhsil prosesinin iştirakçılarının –təhsilverənlə təhsilalanların, həmçinin təhsilalanların bir-birilə qarşılıqlı münasibətlərinin olması (əməkdaşlıq) və düzgün qurulmuş strategiya vacibdir. Bu baxımdan, tərbiyəçi-müəllimlərdən gözlənilən yüksək pedaqoji hazırlıq və yaradıcı yanaşmadır:

- uşağın maraqlarını müşahidə etmək və yönləndirmək;
- layihə əsaslı öyrənmə üçün uyğun mühit yaratmaq;
- fəaliyyətləri planlamaq və uşaqları bütün prosesə aparıcı qüvvə kimi təşviq etmək;
- valideynlərlə (layihənin məqsədinə uyğun digər icmalarla və s.) əməkdaşlıq etmək;
- uşaqların inkişafını izləmək və dəstəkləmək;
- məktəbəqədər təhsilin məzmununu müəyyənləşdirən didaktik prinsiplərə (uşaqyönlülük, şəxsiyyətyönlülük, integrativlik, nəticəyönlülük, inkişafyönlülük, tələbyönlülük, vətənpərvərlik, varislik, dünyəvilik) əsaslanmaq.

Məktəbəqədər yaş dövründə layihələr təhsil proqramına daxil edilməli və gündəlik mövzularda tədqiqat kimi həyata keçirilməlidir. Layihələr uşaqların maraqlarından irəli gələn suallar əsasında hazırlanmalıdır. Bu səbəbdən onları işləyərkən müşahidə etmək, dinləmək, irəli sürdüləri fikirləri ciddi qəbul etmək, eyni zamanda araşdırmalar, müsahibələr, müzakirələr və təhlillər aparmağa həvəsləndirmək vacibdir. Təlim prosesində uşaqların bir çox həyatı vərdislərə, bilik və bacarıqlara yiyələnəcəkləri təcrübə təqdim edilməlidir.

Məsələn, uşaqların hansı un məmulatlarını sevdiklərini müəyyənləşdirərkən simit hazırlamağı öyrənmək istədiklərini bildirdilər. Bunu reallaşdırmaq üçün uşaqlarla nə etmək istədiklərinə dair söhbət apararkən bir çox suallar meydana çıxdı və biz bu prosesi layihəyə çevirməyi qərara aldığımız. Beləliklə, “Tarlada süfrəyə” layihəsini planlaşdırmağa başladığımız. Uşaqlarla birlikdə plan tərtibinə start verdik. Valideynləri də layihəyə cəlb edərək birlikdə plan tərtib etdik.

Layihənin məqsədi:

- uşaqlara tarla bitkiləri və onun ərşəyə gəlməsi, qida istehsalı və sağlam qidalanma haqqında biliklər qazandırmaq;

- müşahidə, əməkdaşlıq və yaradıcılıq bacarıqlarını inkişaf etdirmək.

Layihənin müddəti: 1 ay

Gündəlik fəaliyyət planına dair nümunə:

gün	fəaliyyət	mövzu	məqsəd	Qeyd
1.	müsahibə “Yapma” məşğələsi evdə valideynlərlə araşdırmaq	simit, çörək, kökənin bişirilmə qaydası “Simit hazırlamaq” “Sağlam qidalar”	• simit, çörək, kökənin bişirilməsi haqqında mövcud bilikləri səsləndirmək və digər fikirləri də dinləyib müzakirəyə qatılmaq; • dinləyib-anladıqdan sonra nəticə çıxarmaq; • xəmirədən simit formasını hazırlayaraq üzərinə küncüt səpmək; • valideynlə birlikdə sosial şəbəkədən, kitabdan məlumat axtararaq gərəkli olanları qrupda bölüşmək; • əməkdaşlıq bacarıqlarını nümayiş etdirmək.	
2.	müsahibə “Ətraf ələmlə tanışlıq” məşğələsi	simit bişirərkən hansı qida məhsullarından istifadə edilməsi “Tarlada bitkilər”	• istifadə olunan ərzaqları sadalamaq; • tarlada bitən məhsulları və onların necə ərsəyə gəlməsini izah etmək; • “Tarlada bitkilər” mövzusu ətrafında danışmaq və səbəb-nəticə əlaqələrini müəyyənləşdirmək; • fəaliyyətini qrupun qaydalarına uyğun tənzimləmək.	
3	ekskursiya	“Çörək zavodunda”	• mövzu ətrafında danışmaq və səbəb-nəticə əlaqələrini müəyyənləşdirmək; • müşahidə əsasında fikrini sadə şəkildə ifadə etmək; • müxtəlif situasiyalarda problemi həll edərkən özünəinam və müstəqillik nümayiş etdirmək.	
4	müsahibə	ekskursiyadan təəssüratlar	• müşahidə əsasında fikrini sadə şəkildə ifadə etmək.	

Təqdim olunan plan cədvəli təxmini bir neçə günü əhatə edir. Fəaliyyətlərin integrativ təşkili cədvəldə öz əksini tapır. Planın tərtibində uşaqların ideyaları, maraqları və s. əsas götürülür. Əvvəlcədən müəyyən olunmuş təlim nəticələrinə əsasən, mütəmadi dəyərləndirmə həyata keçirilir, ehtiyac yarandıqca fəaliyyətlər

Səbinə Rəhimova. **Məktəbəqədər təhsildə öyrənmə prosesinə layihə əsaslı yanaşma** təşkil olunur. Uşaqlara valideynləri ilə birlikdə araşdırma aparmaları təklif edilir. Onlar müxtəlif mənbələrdən (kitablar, internet, sorğu, müşahidə və s.) məlumat toplamaq üçün axtarışda olurlar.

Simit bişirmək və çörək zavoduna ekskursiya layihənin bir hissəsi idi. Uşaqlar müəssisəyə dəvət edilən peşəkar usta ilə birlikdə simit bişirdilər. Bu layihə, eyni zamanda “Ətraf aləmlə tanışlıq”, “Məntiqi və riyazi təsəvvürlərin inkişafı”, “Yapma” məşğələlərini əhatə edirdi. Müsahibə, müşahidə, oyun fəaliyyətlərində də layihə üzrə iş aparıldı, “Gigiyena qaydaları”, “Təhlükəsiz qida”, “Mətbəx günü”, “Tarlada nə gördük?” və s. mövzularda müxtəlif fəaliyyətlərlə layihə davam etdi.

Layihə təqdimatı uğurla həyata keçirildi və nailiyyətlərin təhlili valideynlərlə birlikdə aparıldı. Deməli, rəğbətləndirmə vasitəsilə öyrənməni gücləndirmək mümkündür. “Tarlada süfrəyə” adlı tədbirimizdə valideynlər və uşaqlarla əməkdaşlığımız nəticəsində ərsəyə gələn sərgimiz, təqdimatlarımız uğurlu nəticəmiz kimi təqdim olundu:

- ✓ rəsmlər – “Mənim bağçam”, “Sağlam qida”, “Kənddə tarla” və s.;
- ✓ kollektiv iş maketi – “Tarlada süfrəyə yol” ;
- ✓ nağıl yazma – “Buğdanın macərəsi”.

Həyata keçirilən bu layihələr məktəbəqədər yaşlı uşaqlarda kiçik motor hərəkətlərin koordinasiyası, gigiyena qaydalarına riayət etmək, ətraf aləmdə baş verən hadisələri təsvir etmək, əməkdaşlıq, tədqiqat zamanı yaranan problemlərin həlli yollarını müəyyənləşdirmə, obyekt və hadisələri öyrənmək üçün ölçü alətlərindən istifadə, quraşdırma, yapma, informasiyanı axtarmaq, seçmək və s. bacarıqların inkişaf etdirilməsinə xidmət edir.

Müəllim üçün tövsiyələr:

- Uşaqların maraqlarını müşahidə et və fəaliyyətləri onlara uyğunlaşdır.
- Valideynləri layihəyə cəlb et (evdə salat hazırlamaq, bağçaya baxmaq).
- Fəaliyyətləri foto və video ilə sənədləşdir.

Bu fəaliyyəti əsaslandırان nəzəri aspektləri birlikdə nəzərdən keçirək:

1. Təcrübə əsaslı öyrənmə nəzəriyyəsi (Con Dyu). “Öyrənmə fəaliyyətində baş verir” prinsipi bu layihənin əsasını təşkil edir. Problem əsaslı öyrənmə, uşağın öyrənmədə fəal iştirak etdiyi pedaqoji metodlardan biridir. Uşaqlar simit bişirmə, araşdırma aparma və sərgi təşkil etməklə real həyatla əlaqəli təcrübələr yaşayır, bu da onların kritik düşünmə, problem həlletmə və müstəqil qərarvermə bacarıqlarını inkişaf etdirir [College Sidekick, 2025].

2. Sosial konstruktivizm nəzəriyyəsi (Lev Vıqotski). Valideynlərlə əməkdaşlıq, müəllim yönləndirməsi və qrup işi Vıqotskinin nəzəriyyəsinə uyğundur. Uşaqlar daha təcrübəli şəxslərlə birlikdə öyrənərək öz potensiallarını genişləndirirlər. Bu, onların sosial bacarıqlarını və dil inkişafını da dəstəkləyir.

3. **“Çoxnövlü intellekt” nəzəriyyəsi (Hovard Qardner).** Layihədə rəsmlər çəkmək, sərgi hazırlamaq, simit bişirmək və ideya təqdim etmək uşaqların vizual, kinestetik, interpersonal və lingvistik zəka növlərini aktivləşdirir. Bu yanaşma fərdi fərqlilikləri nəzərə alaraq hər uşağın güclü tərəfini ortaya çıxarır.

4. **Koqnitiv inkişafın təsiredici nəzəriyyəsi (Jan Piaje).** Uşaqların öz ideyaları ilə fəaliyyətlər planlaması onların müstəqil düşünmə, səbəb-nəticə əlaqəsi qurma və məntiqi strukturlaşdırma bacarıqlarını inkişaf etdirir. Bu, Piajenin konkret əməliyyat mərhələsinə uyğun gəlir.

Məktəbəqədər təhsildə layihə əsaslı öyrənmə yanaşması, uşaqların həm bilik, həm də bacarıq qazanmasını dəstəkləyən çoxşaxəli bir modeldir. Bu kontekstdə, Böyükağa Mikayıllının qeyd etdiyi kimi, Böyük Britaniyada tətbiq olunan Erkən İnkişaf Dövrü Proqramı uşaqların fiziki və mənəvi inkişafını, rifahını yüksəltməyi hədəfləyir və məktəbəqədər təhsil üçün prioritet istiqamətləri müəyyənləşdirir. Proqram yeddi əsas sahəni əhatə edir:

- **Dil və ünsiyyət:** uşaqlarda dinləmək, danışmaq, müxtəlif vəziyyətlərdə ünsiyyət qurmaq və özünüifadə bacarıqları formalaşır.
- **Fiziki inkişaf:** uşaqlara hərəkətlərin koordinasiyası, hərəkətililik, idmanla müntəzəm məşğul olma və sağlam qida vərdisləri aşılanır.
- **Şəxsi, emosional və sosial inkişaf:** uşaqlar emosiyalarını idarə etməyi, düzgün davranış formalarını və qarşılıqlı hörməti mənimsəyirlər.
- **Riyazi biliklər:** uşaqlarda ədədlər, ölçü vahidləri, toplama-çıxma əməliyyatları, sadə məsələlərin həlli və həndəsi fiqurların tanınması bacarıqları inkişaf etdirilir [Əlimərdanova, L., 2022].
- **Oxu bacarıqları:** erkən yaşlardan oxu və yazıya maraq yaradılır, uşaqlar resurslardan istifadə etməyi öyrənirlər.
- **Dizayn və incəsənət:** musiqi, rəqs, rəsm, dizayn və rollu oyunlar vasitəsilə uşaqlar hiss və düşüncələrini ifadə edirlər.
- **Dünyanı dərkətmə:** ətraf mühit, texnologiyalar və sosial münasibətlər uşaqlar üçün müşahidə və araşdırma obyektinə olur.

B.Mikayıllının fikrincə, bu proqram uşaqlara dünyanı yalnız fiziki deyil, həm də mənəvi dəyərlər prizmasından dərk etməyi öyrədir; təbiəti qorumaq, insanlara sevgi və hörmətlə yanaşmaq, sosial məsuliyyət hissini formalaşdırmaq kimi dəyərləri erkən yaşlardan aşılayır [Mikayıllı, B., 2022; Maçanova, C., 2025].

Beləliklə, layihə əsaslı öyrənmə məktəbəqədər mərhələdə tətbiq edilərkən, bu proqramda vurğulanan sahələrə inteqrasiya olunaraq uşaqların həm idrak, həm də sosial-emosional inkişafına mühüm töhfə verə bilər [Həmidova, T., 2024].

Həyata keçirilən layihələr sadəcə bir təlim fəaliyyəti deyil, həm də elmi nəzəriyyələrin praktik tətbiqidir. Uşaqlarla “Təbiəti qoruyaq” mövzusunda ekskursiya zamanı qarşılaşdığımız problemi birlikdə həll etməyə çalışdıq. Park gəzin-

tisində tüstülənən otu söndürdük. Hadisəyə dair səbəb və nəticə istiqamətində müzakirələr apararkən, uşaqların təbiəti mühafizəyə maraqları daha da artdı. “Təbiəti necə qoruyaq?” sualı yaranarkən, onlar özlərini təbiətin xilaskarı kimi hiss etdilər. Təxəyyülün fəallaşması yeni layihənin planlaşdırılması ilə nəticələndi, digər insanların maariflənməsi üçün uşaqlar öz təbiət nağıllarını, hekayələrini qurdular. “Kitab, mən və dünya” adlı layihədə 6 ölkədən nümayəndələr iştirak etdi. Azərbaycandan bu layihəyə 3 məktəbəqədər təhsil müəssisəsi qoşuldu. İş-tirakçılar cütlərlə və qruplarla işləyərək əməkdaşlıq etdilər, uşaqlar valideynləri ilə araşdırma aparıb, sualları cavablandırıdılar, müzakirələr apardılar.

Layihə çərçivəsində “Təbiəti tanımaq, sevmək və qorumaq üçün insanlar maariflənməlidirlər”, “Bunu kitablarla, şəkillərlə, videolarla daha yaxşı etmək olar” kimi fikirlər, təkliflər irəli sürüldü. Problem müəyyənləşdi, məqsəd və gözləntilər dəqiqləşdi, strategiya quruldu. Araşdırmalar nəticəsində uşaqlar yeni biliklər, məlumatlar əldə etdilər. Gündəlik həyatda aparılan müşahidələr və təhlillər onlarda təbiətə yeni baxış formalaşdırdı. Bu, uşaqların yaradıcı təfəkkürünün daha da aktivləşməsinə motivasiya idi. Layihə çərçivəsində uşaqlar kiçik şəkilli kitabçalar hazırladılar və paylaşıdılar, mövzu ilə əlaqədar bir-birinə suallar ünvanladılar, real və ya mücərrəd fikirlərə münasibət bildirdilər.

Yazıçı Elçin Hüseynbəylinin “Dənizin nağılları” adlı kitabı ilə tanışlıq uşaqlar tərəfindən maraqla qarşılandı. Sadə dildə hazırlanan bu kitabdakı nağıllar üzərində aparılan təhlillər uşaqlarımıza çalışqanlıq, sədaqət, xeyirxahlıq, nəciblik, mübarizlik kimi yüksək mənəvi keyfiyyətlər aşılamaq məqsədi daşıyır. Azərbaycan Yazıçılar İttifaqının binasında Elçin Hüseynbəyli ilə keçirilən görüşdə tanışlıq zamanı uşaqlar müəllifə suallar ünvanladılar, əsərləri haqqında danışdılar və lahiyə çərçivəsində hazırladıqları şəkilli kitabçaları ona təqdim etdilər.

Layihə çərçivəsində həyata keçirilən görüşlər, gəzintilər, məşğələlər və digər fəaliyyətlərin uşaqların biliklərinin zənginləşməsində, idraki, ünsiyyət, estetik, sosial-emosional bacarıqlarının inkişafında əhəmiyyətli təsiri oldu. Rollu-süjetli oyunlar, müzakirə, nağıletmə üsullarının düzgün tətbiqi öyrənmə prosesinin nəticəsini bütün uşaqlar üçün uğurlu etdi. Uşaqyönümlü yanaşma layihənin demək olar ki, ana xətti idi. Proses uşaqların maraqları, fərdi xüsusiyyətləri, potensial imkanları və s. nəzərə alınaraq aparılırdı. Bu da onların hərtərəfli inkişafına münbit şərait yaratdı.

“Təbiəti öyrənmək” mövzusuna həsr olunmuş digər bir layihəmizdə məşğələlərin təbiətlə əlaqələndirilərək öyrənilməsi uşaqlar üçün həm əyləncəli, həm də öyrədici oldu. Ekskursiya zamanı təbiət səslərini dinləmək, təbiət obyektləri haqqında məlumat toplamaq kimi fəaliyyətlər uşaqlar tərəfindən maraqla qarşılandı.

Savad təlimi məşğələsini təbiət səsləri, təbiət obyektləri ilə əlaqələndirdik: yağış yağarkən uşaqlarla eyvana çıxıb səssizcə təbiətin – yağışın səsinə dinlə-

dik. Eşitdiyimiz səslərdən ritmik melodiya ifa etdik. Uşaqlar səsləri təkrar edib, masadakı hərf-kartlar ilə eşitdikləri səsi qurdular. Sonra yenidən su və yağış səslərindən ritmik melodiyanı səsləndirdik. Beləliklə, təbiətdən eşitdikləri səsləri hərf-kartlar ilə qurmaqla yeni hərflər ilə də tanış oldular. Deməli, bu integrativ yanaşma uşaqların əylənərək bir fəaliyyətdə çoxşaxəli inkişafına imkan yaratdı.

İtalyan pedaqoqu, Montessori təlim metodunun yaradıcısı Mariya Montessorinin fikrincə desək, erkən məktəbəqədər yaş dövründə sensor inkişaf mühüm rol oynayır. Uşaqların ətraf mühiti dərk etməsi canlı müşahidə sensor proseslərlə – hissiyyat, qavrama və təsəvvürlə başlayır və bunların inkişafı gələcəkdə daha mürəkkəb idraki proseslərin (yaddaş, təxəyyül, təfəkkür və s.) formalaşmasına zəmin yaradır. Deməli, həyata keçirilən layihə əsaslı öyrənmə təlimləri uşaqların

fiziki, idraki, estetik, sosial-emosional inkişafını reallaşdırır, onlarda əməkdaşlıq, müşahidə, dinləmə, qərarvermə, planlaşdırma və təhlil bacarıqları formalaşdırır. Müşahidələr, araşdırmalar, müsahibələr, müzakirələr uşaqlara yeni bilik və bacarıqlar qazandırır. İnformasiya seçimi, emalı bacarığının mahiyyətini anlamaq şəxsiyyətin formalaşmasında vacib amildir. Doğru və yanlışın ayırd edilməsinə, səbəb və nəticənin əlaqələndirilməsinə sövq edən situasiyalar uşaqlarda analitik düşüncəni inkişaf etdirir. Özünəinam yaradacaq fəaliyyətlər layihə yanaşması ilə əlverişli və effektivdir. Bütün bu proseslər tərbiyəçi-müəllim üçün də araşdırma və təcrübədir.

Nəticə / Conclusion

Layihə əsaslı öyrənməyə cəlb edilən 30 uşağın sosial bacarıqlarında, problem həllətmə qabiliyyətlərində və yaradıcı düşüncələrində əhəmiyyətli irəliləyişlər müşahidə edilmişdir. Tərbiyəçi-müəllimlər bu yanaşmanın uşaqların öyrənməyə olan motivasiyasını yüksəltdiyini təsdiq etmişlər. Uşaqlar apardıqları tədqiqatlar, müşahidələr əsasında nəticələrə gəldilər, təbiəti qorumaq üçün normalar tərtib etdilər, hekayələr, nağıllar qurub yaratdılar, rəsmlər çəkдилər, onları əlaqələndirib müqayisə etdilər və s. Deməli, integrativ öyrənmə prosesi uşaqların hərtərəfli harmonik inkişafını asanlaşdırdı. Layihədən sonrakı təhlillər, refleksiya işimizdəki boşluqları müəyyənləşdirmək və üzərində bizi yenidən işləməyə təşviq etdi.

Tədqiqat “Cahan” körpələr evi-uşaq bağçasında reallaşdırıldı. Bundan başqa daha bir neçə məktəbəqədər müəssisə ilə əməkdaşlıq edib, təcrübə mübadiləsi aparmışdıq. “Mən dünyanın bir parçasıyam”, “Sıfır tullantı”, “Oyunla öyrənmə, xoşbəxt öyrənmə”, “Kitab, mən və dünya”, “Öyrənmə hər kəs üçün əlçatan”, “Kiçik tədqiqatçılar” və b. bir çox layihələr çərçivəsində xarici ölkələrin və Azərbaycanın məktəbəqədər təhsil müəssisələri ilə əməkdaşlıq edərək uşaqlarla birlikdə dünyaya integrasiya edirik. Layihə əsaslı öyrənmə yanaşması təhsil prosesinin demək olar ki, bütün iştirakçıları üçün faydalıdır.

Araşdırmalar göstərir ki, layihə əsaslı öyrənmə çərçivəsində məktəbəqədər yaşlı uşaqlar müşahidə aparmaq, suallar vermək, hipotez irəli sürmək, təcrübə yolu ilə sınaqdan keçirmək və nəticə çıxarma kimi bacarıqları fəal şəkildə mənimsəyirlər. Layihə əsaslı yanaşma uşaqlara yalnız bilik qazandırır, həm də onların təfəkkür fəallığını, tədqiqat yönümlü öyrənmə vərdislərini inkişaf etdirir. Bu isə məktəbəqədər mərhələdə təlimin nəticəyönümlü və praktik əhəmiyyətini artırır.

L.Əmrahlı və N.Rzayevanın fikrincə, məktəbəqədər dövrdə formalaşan psixoloji xüsusiyyətlər uşaqların sonrakı yaş mərhələlərinin təməlini təşkil edir, xüsusilə də dil bacarıqları, emosional tənzimləmə və sosial münasibətlərdə mühüm rol oynayır. Bu yanaşma layihə əsaslı öyrənmənin məqsədləri ilə səsleşir, çünki layihələr uşaqlara həm bilik, həm də emosional və sosial inkişaf imkanları yaradır [Əmrahlı, L., Rzayeva, N.,2022].

Məktəbəqədər təhsildə layihə əsaslı öyrənmə istiqamətində mövcud maneələr, tədqiqatlar zamanı müşahidələrimiz, aparılan sorğular valideynlər və məktəbəqədər təhsil işçiləri ilə maarifləndirici işlərin aparılmasına ehtiyac olduğunu bir daha təsdiqlədi. Təcrübə mübadiləsi, əməkdaşlıq, inkişaf üçün geniş imkanlar reallaşdıran layihə əsaslı öyrənmə gələcək nəslin hərtərəfli formalaşdırılması baxımından tərbiyəçi-müəllimlər üçün olduqca əlverişli yanaşmadır.

Məqalənin aktuallığı. Müasir dövrdə uşaqların təlimə həvəslə cəlb olunması müxtəlif təlim metodlarından istifadə etməklə mümkündür. Onlarda öyrənməyə maraq oyadan təlim prosesini təşkil etməklə hərtərəfli inkişafa nail olmaq tərbiyəçi-müəllimlərdən bilik və bacarıqlar tələb edir. Metodun uğurlu tətbiqinə müsbət təsir göstərən amillərdən biri də valideynlərin bu prosesə aktiv cəlb olunmasıdır. Layihə əsaslı öyrənmə yanaşmasının uşaq şəxsiyyətinin formalaşmasında, hərtərəfli inkişafında effektiv olması bir çox tədqiqatçılar tərəfindən təsdiqlənib. Tərbiyəçi-müəllimlərə yeniliklərə açıq olmaq və daim üzərində işləyərək müxtəlif yanaşmaları, metodları araşdırıb tətbiq etmək müasir dövrün tələbidir.

Məqalənin elmi yeniliyi. Məqalədə məktəbəqədər təhsildə layihə əsaslı öyrənmə yanaşmasının uşağın hərtərəfli harmonik inkişafında əhəmiyyəti elmə əsaslandırılmış təcrübələrlə təqdim olunmuşdur. Bu məqalənin əsas elmi yeniliyi layihə əsaslı öyrənmə modelinin məktəbəqədər təhsildə praktik tətbiq nümunələrini və onların nəticələrini sistemli şəkildə təqdim etməsi və bu sahədə mövcud boşluqları doldurmasıdır. Layihə əsaslı öyrənmə yanaşmasının Azərbaycanın məktəbəqədər təhsilində elmi tədqiqatlara əsaslandırılması yenilikdir.

Məqalənin praktik əhəmiyyəti. Araşdırmanın nəticələri tərbiyəçi-müəllimlərə, məktəbəqədər təhsil proqramı hazırlayanlara layihə əsaslı öyrənməni effektiv şəkildə planlaşdırmaq və tətbiq etmək üçün təcrübə əsaslar verir. Gənc tərbiyəçi-müəllimlər məqalədən yararlanaraq müvafiq layihə əsaslı öyrənmə modelini tətbiq edə bilirlər.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat / References

1. Əlimərdanova, L. (2022). Böyük Britaniyada STEAM. Azərbaycan müəllimi.
2. Əliyeva, Ş., Mustafayeva, S., Həmidova, X. (2020). Təlim-tərbiyə və inkişaf prosesinin həyata keçirilməsi. pdf <https://www.kvalifikasiya.edu.az/modullar>
3. Əmrahlı, L., Rzayeva, N. (2010). Uşaq psixologiyası. Bakı.
4. College Sidekick. (2025). Study docs. Retrieved from <https://www.collegekick.com/study-docs/24617331>
5. Həmidova, T. “Dərsdə layihə əsaslı öyrənmə modeli necə tətbiq olunur?”. pdf
6. Maçanova, C.İ. (2025). Layihə əsaslı öyrənmənin strukturu [PDF file]. Retrieved from [aa55b7bf-3391-4f76-b1cd-5b7b5df7fca5.pdf](https://www.kvalifikasiya.edu.az/files/aa55b7bf-3391-4f76-b1cd-5b7b5df7fca5.pdf)
7. Məktəbəqədər təhsil proqramı (kurikulum). (2022). Bakı, Təhsil Nazirliyi.
8. Mikayilli, B. (2022). Preschool education: World experience – historical and modern aspect. Ministry of Science and Education of the Republic of Azerbaijan. Retrieved from <https://ppe-journal.edu.az/frontend/uploads/files/B%C3%B6y%C3%BCk%20Mikay%C4%B1l%C4%B1.pdf>
9. Mikayılova, Ü., Zeynalov, M., Kərimova, Y., Kazımzadə, E., Hüseynov, F. (2021). Uşaqyönümlü, demokratik məktəbəqədər təhsil: “Addım-addım” yanaşması (ingilis dilindən tərcümə). Bakı. TEAS Press Nəşriyyat evi.
10. Plotnikov, V.A., Veraksa, A.N., Veraksa, N.E. (2023). Psikhologicheskoye razvitiye doshkolnikov v proektnoy deyatelnosti: obzor empiricheskikh issledovaniy. Moskovskiy gosudarstvenniy universitet imeni M.V. Lomonosova. Retrieved from <https://edumag.mrsu.ru/content/pdf/23-4/04.pdf>
11. Şahin, F., Güven, İ., Yurdatapan, M. (2013). Proje tabanlı eğitim uygulamalarının okul öncesi çocuklarında bilimsel süreç becerilerinin gelişimine etkisi.
12. Muallim.az. Xəbərlər. Retrieved from <https://old.muallim.edu.az/news.php?id=20924&lang=>